

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm, In Tertiam Partem
Divi Thomae. Tomi Qvinque**

Mysteria Vitæ Christi, Et Utrivsqve Adventvs Eivs Accurata Disputatione Ita
complectens, vt & Scholasticæ doctrinæ studiosis, & Diuini verbi
Concionatoribus vsui esse poßit

Suárez, Francisco

Moguntiaë, M.DC.XVI.

2 V. Christi Natiuitas absq[ue] dolore matris, & sordibuspuerperij perfecta
sit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94022](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94022)

Gust. Gotfredus, quod lib. 7. quæst. 6. dicens Christum non fuisse natum transeundo per medium: sed ab extremo in extremum immediate transiliendo. Hoc enim facilius ei visum est, quam quod interierant corpora penetravit abque ruptione. Quam sententiam inter alias refert Durand. in 4. dist. 44. quæst. 6. & illi non admodum displicet.

Durand. Dicendum vero est Beatam Virginē vere, ac proprie peperisse Christum, ipsumque vere, ac proprie natum esse ex Virgine. Est conclusio certa de fide. Probatur prior pars apertissimis Scripturis, Isai. 7. Ecce Virgo concipiet, & pariet, tam vere ergo peperit, quam concepit Matth. 1. Pariet filium, & infra. Non cognovit eam, donec peperit filium. Si ergo est verus, ac proprius filius, etiam est verus, ac proprius partus, vel si alterum improprie exponimus, cur non etiam alterum? Et Lucæ 2. Completi sunt dies, ut pareret, & peperit filium suum primogenitum. Secundo probatur ex definitione & traditione Ecclesiæ, in Concilio Lateranensi, sub Martino primo, consult. 5. can. 3. definitur Beatam Virginem vere & proprie fuisse Dei genitricem, quia veraciter ipsum Deum concepit, & incorruptibiliter genuit. Idem traditur in Concilio Chalcedonensi, act. 5. in confessione fidei, ubi etiam approbatur Epist. 1. Leonis Pap. ad Flavianum, in cuius cap. 1. ita ad re præsentem loquitur. Non ita intelligenda est illa generatio singulariter mirabilis, & mirabiliter singularis, ut per nouitatem creationis, proprietas remota sit generis? Quæ verba tam ad conceptionem, quam ad partum accommodari possunt. Et eandem veritatem docent omnia Concilia, & Patres, quos statim referam, & rationem assignabo. Ex hac vero priori parte necessario sequitur posterior. Nam illa duo, scilicet, partus & natiuitas correlatiua sunt. Vnde alijs Scripturæ locis Christus natus dicitur, Ioan. 18. Ego in hoc natus sum, & Isai. 9. Parvulus natus est nobis. Et dicto Concilio Lateranensi, can. 4. definitur, proprie, & secundum veritatem duas esse in Christo natiuitates. Idem in 5. Synodo, collat. 8. can. 3. & in 6. Synodo, act. 11. in epistola Sophronij, & in 1. epistol. Cyril. ad Nestor. quæ in Concilio Ephesino habetur, Verbum Dei sustinuit, sed dicitur, generationem carnalem, carnis sue natiuitatem, suam faciens, & ideo vere prodisse ex Virgine, & natum esse carnaliter: & similia habentur in epistola Cyrilli cum Concilio Alexan. ad eundem Nestor. quæ in Ephesino recipitur, & approbatur. Idem docet egregie Damascen. lib. 3. de fide, cap. 7. Fulgentius, lib. de fide ad Petrum, cap. 2.

Matth. 1. *Trop. vere,* *ac proprie* *Christum* *parit.* *Luc. 2.* *Concil. Lateran.* *Conc. Chalcedon.* *Leo Pap.* *Natiuitas* *Christi ex* *Virgine vere,* *& proprie.* *Ioan. 18.* *Isai. 9.* *Concil. Lateran.* *Concil. Alex.* *1. Synod.* *6. Synod.* *Conc. Ephes.* *Cyrl. Alex.* *Concil. Alex.* *Damasc.* *Fulgent.*

Ex hac conclusione sequitur primo Christum exiisse de vtero Virginis per naturalem viam, qua reliqui homines nasci solent. Quod Damascen. lib. 4. cap. 15. his verbis docuit. Conceptio quidem per aurem contigit, procreatio autem per eam partem, qua factus in lumen oriri consuevit. Ratio est, quia hoc est de ratione veri partus, veræque natiuitatis. Congruentia vero tã conclusionis, quam huius consecrarij est, quia Deus non tantum voluit fieri homo, sed etiam filius hominis, & feminam quandam voluit esse veram Dei matrem: nõ essent autem vera mater, & verus filius, nisi esset verus partus, & vera natiuitas: vnde eleganter dixit Nazian. orat. 51. quæ est epist. 3. ad Chelidon. Christum diuino modo genitum esse, quia sine operæ viri, & humano, quia iuxta parienti consuetudinem. Et non minus sapienter idem Nazian. oratio. 16. de amore pauperum, non longe à principio dixit, voluisse Deum, non tantum naturam, sed etiam natiuitatem nostram honorare, & ideo vtramque assumpsisse, cum omni proprietate, absque maculata tamen, vel indecentia, prout Deum decebat. Et confirmatur, quia quidquid aliud dicatur, sine fundamento, & necessitate dicitur: & præsertim quia asserere trãitum ab extremo in extremum sine medio, maius fortasse miraculum est, remque obscuriorem, & difficiliorem reddit. Video tamen posse aliquem multa ex his, quæ adduximus de natiuitate in vtero interpretari: dicendum vero

Fr. Suarez. tom. 2.

A est multa ex illis necessario intelligi de natiuitate extra vterum: alia vero ad illam etiam extendi, quatenus ad quoddam completum, & perfectionem matris hæc natiuitas pertinet.

Secundo colligitur ex eadem conclusione B. Virgine ad partum Christi, non mere passivæ, sed ali- *Virgo actiue impulsu* quo modo agendo, & quasi impellendo concurrisse *Christum* ad foetum emittendum. Hoc enim ad partus, & natiuitatis veritatem pertinet, quoniam alias non ipsa Virgo peperisset Christum, sed vel ab aliqua extrinseca causa eductus esset ex vtero, vel certe ipse virtute sua ex vtero exiisset, sicut egressus est de sepulcro. Beata igitur Virgo, ut vera sit mater, eum impulsit, vel efficaciam, quam alia matres solent, in suo partu ad emittendam prole adhibuit. Vnde Ecclesia canit, Enixa est puerpera Regem. Et confirmari hoc potest, quia in hoc nulla est difficultas neque indecentia. Nam efficere se potius ad perfectionem pertinet, & potuit fieri sine vilo labore aut violentia: præsertim cum diuina virtute factum sit, ut sine vili resistetia, vel repugnãtia id heret, sicut supra cum de Virginitate Mariæ ageremus, declaratum est, ubi fundamentum contrarij erroris dissoluimus, latius de illo dicturi infra, agentes de Christi resurrectione. Quo in loco ostendimus posse vnum corpus simul cum alio in eodem loco existere. Quod (ut August. inquit lib. 22. de Ciuit. c. 8.) illi soli non credunt, qui etiam Dominum Iesum per integra virginalia matris enixum, & ad discipulos ostiis clausis ingressum non credunt. *August.*

SECTIO II.

Utrum Christi natiuitas absque dolore matris, & sordibus puerperij perfecta sit.

Neminem exiis, qui Deiparam, Virginē in partu permansisse crediderunt, inueni, qui asseruerit cum dolore peperisse: hæc enim duo consentanea esse non possunt: non defuerunt tamen, qui sordibus puerperij eam putarint obnoxiam. In quam sententiam inclinavit Abulen. super cap. 12. Leuitic. quæst. 2. 3. 4. & 13. & clarius in 20. Idem asseruit Erasmus Luc. *Abulen.* 2. Caieta. vero hic artic. 6. circa ad 3. partim descendit in hanc sententiam, partim eam corrigit. Dicit enim, intercessisse in illo partu omnia, quæ non ex peccato, sed ex natura sunt, quæque in statu innocentie extitissent: addit vero, Angelorum ministerio prouisum fuisse, ut nulla necessaria esset ablutio: ut & manus Virginæ (inquit) ab huiusmodi obscuris seruarentur mundæ, & mens ipsius ad tanti gaudij fructus magis vnita esset. *Erasm.* *Caietan.*

D Ratio huius sententiæ esse potest, quia ut constat ex Aristot. 2. de Gener. Animal. cap. 4. & Galeno, lib. de formatione foetus, quãdo homo concipitur, membræ quædam in vtero matris formantur, in quibus foetus inuoluitur, & intra illas vsque ad tempus natiuitatis continetur, quæ licet varia habeant nomina & officia (quorum explicatio non est huic loco necessaria) vulgari tamen appellatione secundine *Secundina* dicuntur, & hæc rumpuntur tempore natiuitatis, ut proles exeat: post cuius natiuitatem mater secundinas emittit, & copiam sanguinis, qui ad nutrimentum prolis illic fuerat congregatus. Certum igitur videtur Christi corpusculum, intra huiusmodi membranas fuisse conceptum, alias nec naturalem statum habuisset in vtero matris, nec naturali modo potuisset alimentum exurgere, nec excrementa emitte- *Aristot.* *Gal.* *Secundina quid.* re, neque ab externis alterationibus tueri, ad quæ munera huiusmodi membranæ à natura sunt datæ: si igitur Christi corpus, quãdiu fuit in vtero matris, his est secundinis inuolutum, necesse fuit tempore natiuitatis rumpi, vel alio modo illis expoliari, ut aliis hominibus accidit, ergo necessarium etiam fuit Beatam Virginem extra corpus suum illas emitte- *erant enim iam superflue* & quasi excrementa quædam cum hac autem emissionem, sanguinis etiã emissio coniuncta est.

M

Dicen-

Partus Vir-
ginis sine
dolor.
Greg. Naz.
Greg. Nyf.
Damasce.
Isai 66.

Augustin.
Fulgent.
Bernard.

Damasce.

In partu
Virgo secun-
dinas non
emist.
Canon.
Trullan.

7. Synod.
Surius.

Iouer.

Natiuitas
Christi sine
sordibus fa-
cta
6. Synod.
Sophron.
Epiphani.

Gregor.
Nazian.
Cyprian.

Dicendum vero est primo: Beatam Virginem peperisse absque vilo dolore. Probatur primo, ex patribus Greg. Nazian. in Tragedia de Christo patiente, circa princ. Virginem introducit de se dicentem: *Patens expers laboris, & doloris* Gregorius Nyf. orat. 1. de resurrectione, idem docet, & Damasce. lib. 4. de fid. c. 15. qui accommodant illud Isai. 66. *Antequam parturiret, peperit, & antequam perveniret partus eius, peperit masculum*, vbi Septuaginta legunt, *antequam venias dolor parturienti, effugit, & peperit masculum*: Idem docet Augustin. serm. 14. de Natiuitat. & ser. 1. de Assumptione. Fulgent. serm. de laudibus Virgin. Bernar. homil. 3. in *M. ssus est*, & serm. 4. in vigilia Natiuitatis, vbi eleganter tractat, quomodo Virgo tam à poena pariendi cum dolore, quàm ab sterilitatis maledictione fuerit immunis. Denique Ecclesia, in officio natiuitatis canit. *Nesciens Virgo vniui, peperit sine dolore Saluatorem seculorum*. Vltimo probatur rationibus. Prima est (qua sancti Patres vtuntur,) quia dolor partus respondet libidini, & voluptati conceptionis. Vnde Damasce. supra. *Quam voluptas, inquit, non anteuit, nec dolor quidem in partu sequutus est*. Secundo, quia maxime decebat Christum, vt ortu suo nullum prorsus incommodum etiam temporale matri afferret, præsertim cum facillime posset huiusmodi nocuum vitare. Tertia, & propria ratio philosophica est illa, D. Thomæ, quia dolor oritur ex diuisione, aut violenta compressione, vel relaxatione partium, ostensum autem est nihil horum passam fuisse B. Virginem.

Dico secundo, B. Virgo in partu suo non emisit secundinas. Hæc conclusio asserta est à Patribus in Trullo congregatis Can. 79. his verbis: *Absque vilo secundinæ ex Virgine partum esse constitentes, vt qui sine semine constitutus sit, idque toti regi annunciantes eos, qui propter ignorantiam aliquid faciunt, quod non decet, correctioni subiciuntur, & infra subdit, non licere ex communibus, & iis, quæ in nobis sunt, inenarrabilem Virginis partum, qua supra mentem, & sermonem Verbum peperit, definire, metiri, ac describere*. Quæ definitio magnam habet auctoritatem, quoniam illi canones, præterquàm quod plusquam à ducentis viginti Patribus editi sunt, in 7. Synodo, act. 7. can. 1. approbati videntur, vt Surius adnotauit. Qui etiam aduertit eandem Synodum, & Florentinam, & Adrianam, ac Michaellem summos Pontifices horum canonum auctoritate vfos fuisse. Et quamvis quorundam Græcorum temeritate aliqui eorum deprauati esse dicantur, hic tamē (de quo agimus) nunquam in dubium reuocatus est. Illud tamen valde huius canonis vim, atq; efficaciam minuit, quod aliqui codices non legunt, *absq; secundinis*, sed, *absq; vilo dolore*, & ita vertit Iouerus in suis sanctionibus Ecclesiasticis. Ego vero, cum originale Græcum consulere nō potuerim, quod illo caream, non possum de alterutra versione certum ferre iudicium: si tamen intentionem illius decreti spectemus, verisimile est mentem illorum Patrum fuisse, quam Surius explicuit. Reprehendunt enim ibi quorundam consuetudinem, qui in honorem secundinarum impollutæ Virginis, quasdam observabant cæremonias & rationem reddunt, quia non est honor Virginis illi attribuire, quæ cæteris patientibus communia sunt. Intendunt ergo negare huiusmodi secundinas in partu virgineo. Et hanc conclusionem confirmabunt, quæ in sequenti afferemus.

Dico ergo tertio, Virginis partum, Christi que natiuitatem purissime sine vllis sordibus fuisse perfectam. Probatur primo, ex Patribus in 6. Syno. act. 11. Sophron. in sua epistola partum Virginis vocat *incorruptibilem*, quia scilicet, *sine fluxu sanguinis, aut simili persione perfectus est*, & simili ratione Epiphani. lib. 3. cont. hæres. in fine. *Natus est, inquit, per gentiles meatibus citra pudfectionem, impollute, absque inquinamento*. In eandem sententiam conspirant Nazianz. in Tragedia, Christus patiens, colum. 10. & 11. Cyprian. in

A serm. de natiuit. Christi, Maria, inquit, *genitrix, & obsterix, nullus dolor, nulla naturæ contumelia in puerperio*: vbi alia multa habet ad idem propositum. Item Aug. 29. cont. Faustum c. 3. & 4. lib. de quinque hæresib. c. 5. *Stulte, inquit, vnde sordes in Virgine matre, vbi non est concubitus cum homine patre?* Denique D. Thom. hic art. 6. ad 3. in eadem est sententia. Negat enim, & merito cum Hieron. lib. cont. Heluid. interfuisse in partu Virginis obstetricum ministerium, aut mulierum sedulitatē, quæ non parum fuisset necessaria, si B. Virgo sordibus puerperij fuisset obnoxia. Et quamvis Caieta. propter hanc causam adhibendum putauerit Angelicum ministerium: non videtur tamen necessarium, nec expediens in hoc negotio alterius creaturæ, præterquam ipsius Virginis operam interpositam fuisse. Et confirmatur. Nam propter hanc causam docent sancti Patres infra referendi, B. Virginem non indiguisse purificatione, quia germinans germinauit sicut lilium, & licet verbalis Isai. 35. accommodare. Vnde Cyprian. supra eleganter dicit prodijisse Christum ex Virgine, *sicut fructum ex arbore, aut sicut radium ex sole*, quibus, & alijs exemplis explicat sancti Patres summam puritatem, & munditiam illius partus. Ratione tandem declaratur: nam hæc conclusio ex præcedenti sequitur. Sunt autem, qui existiment posse interdum naturali(er) fieri, vt mulier sine huiusmodi secundinis, aut sordibus pariat. Quod indicare visus est Cornel. Ianf. in concord. c. 10. citans Aristotelem: tamen neq; Aristot. id asserit, neq; videtur naturaliter possibile. Tractat quidē hac de re Arist. lib. 7. de Histo. Anim. & c. 9. dicit, interdum emittere foeminam parientem sanie pallidam, interdum cruentā, & subdit nonnullis neutrum accidere: non tamen dicit alicui accidere partū sine emissionē secundinarum, aut sanguinis, & aliorum excrementorum, vt ex sequenti cap. manifeste constat. Et ratio id cōiunct, quia ille modus conceptionis est à natura præscriptus, & fieri non potest, quin nouem illis mensibus, quibus puer alitur in vtero, aliqua excrementa, & sanguinis copia cōgregata sint, quæ in partu necessitate quadam naturali expelluntur. Non oportet igitur in naturali actione fundari: sed operæpretium est fateri miraculū aliquod fuisse necessarium, vt Christi natiuitas dicto modo fieret: sed illud miraculum maxime decebat, & tanti filij dignitatem, & Virginis puritatem. Et sicut expedies fuit, vt Christus nascendo non esset matri alicuius, doloris causa, ita quoq; vt nullam ei corporalē immunditiam, aut indecentiam afferret. Vnde, licet hoc miraculum non sit in Euangelio expressum: ex ipsa tamen rei decentia piissimè creditur, accedente præsertim Patrum, quos attulimus auctoritate. Et in Euangelio nonnullū habemus indicium, dicente Luca, c. 2. *peperit filium suum primogenitum, & pannis eum inuoluit: & reclinauit eum in præsepio*. Quibus verbis insinuat nullam aliam actionem, mundationemve in eo negotio intercessisse, aut fuisse necessariam, vt Hieron. ponderauit, contra Heluidium, & D. Thom. hic art. 6. ad 3. & bene Caietan.

B

Cornel. Ianf.

Aristot. Partu feminarum naturæ non est sine sordibus.

D

Luce 1. Hieron. D. Thom. Caietan.

Dupliciter autem explicari potest hoc miraculū. Primo, vt Christi conceptio facta fuerit absque illis membranis, & secundinis. Quod fieri potest verisimile. tū quia miraculose Spiritus sancti virtute conceptus est: tum etiam, quia videtur cessasse illarum necessitas. In naturali enim conceptione incipit secundina formari, vt genitura complectatur, in qua vis seminis inest, vt ita paulatim formetur fœtus. Hæc autē ratio in Christi conceptione cessauit, quia momento perfecta est absque semine, & absq; impuro sanguine matris, ex quorum concursu, & actione vnus, & alterius dispositione generatur hæc membrana crassa, sicca, & duricula. Si autē Christus in vtero matris non fuit inuolutus his mēbris, absq; nouo miraculo factum est, vt in natiuitate inuentæ non sint, ablatis autem secundinis facile intelligitur ratio,

ratio, ob quam nulla alia sordes inuēta fuerint, nec sanguinis emissio, quia hæc omnia potissimum eueniunt in aliorum partu ex diuisione secundinarum, in quibus illa omnia congregate sunt. Hic vero dicendi modus, quamuis fieri potuerit, necesse tamen est, ut multa miracula congerat fere continua illis nouem mensibus, ut in principio huius festi argumentabamur. Duo tamen sunt præcipua. Alterū pertinet ad alimentū fœtus, quia fœtus per vmbilicum secundinis copulatur, per quas fugit sanguinem à matre, & ideo secundinæ plenæ sunt venis. Vnde si Christi corpusculum his membranis caruisset, non potuisset naturaliter alii. Nisi fortasse verū sit (quod aliqui dicunt) præter has membranas prodire ex venis matricis fœtū quoddam veluti funiculos, quibus fœtus coniungitur matri in vmbilico, ut nutriatur. Nam si hoc verum est, facile intelligitur fieri potuisse, ut Virgo non haberet tēpore partus superfluum sanguinem, quē euacuaret, sed solū sanguinē purissimum, qui & ad sui corporis, & filij nutritionē sufficeret. Alterū miraculum est, quia non poterat naturaliter corpus Christi in vtero Virginis nō habere aliqua excrementa, oportuisset ergo vel illa iniicere in matricem Virginis, quod nec decebat, neq; est ordini naturæ consentaneum, vel certe fieri miraculosē debuit, ut alia via resolverentur.

Alius modus explicandi hoc miraculum facilius esse videtur, si dicamus Christum quidē fuisse conceptum membranis inuolutum, & ita habuisse in vtero matris statum omnino naturalem: tempore autē natiuitatis, sicut prodijt per naturales vias sine ruptione claustrī virginis, ita etiā exiisse illas membranas eas penetrando absque ruptione, atq; hac ratione purum, ac nudum ex vtero matris elapsū fuisse. Membranas autē illas, cum omni sanguine, & excrementis in illis conclusis non fuit necesse in lucē hanc prodire post Christum natum: sed diuina virtute fieri potuit, ut vel in aliam materiam resolverentur, vel alio miraculoso modo in alium conuenientem locum transferrentur. Primum quidem, ut partus Virginis omni ex parte esset purissimus, eiusque integritas, ac virginitas ex illius modo, manifestaretur. Deinde, quia cum secundinæ sint corpus densum ac durum, non poterant ex vtero Virginis exire absq; ruptione claustrī virginis sine miraculo penetrationis, vel transitus ab extremo in extremum sine medio. Cum ergo necessarium fuerit aliquod miraculum, credendum est Deum illud elegisse, quod & dignitati mysterij accommodatius esset, & facilius, ut omnia possint optime expediri. Nam (ut docte dixit Caietan.) hæc secreta miracula, quæ aliena sunt ab omni suspitione, maxime decuerunt Christum, etiam in tempore infantie propter matris obsequium, & ut suauius omnia disponeretur, & citius expedirentur. Addit præterea & recte, hæc omnia conduxisse ad confirmationem, & augmentum fidei Ioseph, qui cum matre adorabat natum mundi Dominum.

Denique circa hanc rem obseruatione dignus est locus Hierony. libro contra Eluid. ubi ad illum loquens, sic inquit, *Iunge si libet, nostras contumelias, nouem mensibus vterum intumescentem, fastidia partum, sanguinem, pannos, non erubescimus.* Hæc enim verba per exaggerationem intelligi possunt, sensu quasi conditionato, ut quando alteri respondendo dicimus, etiam si totum, quod assumit, concedatur, non sequi, quod intendit. Sic inquit Hieronymus, licet necessarium esset concedere aduersario illa, quæ in humana conditione vilia, & abiecta esse videntur, non propterea negandum fuisse Christum natum esse ex Virgine, & illam virginem permansisse. Quo fit, ut si necessarium non sit omnia illa concedere, magis conuincatur hæreticus, quod sine occasione, vel causa in illam sententiā incidit. Et quia reuera illa concedere non erat necessarium, quasi se corrigens

Fr. Suarez, Tom. 2.

subdit Hieron. *Sed ut hæc, quæ scripta sunt, non negamus ita illa, quæ non sunt scripta, renuimus.* Quæ responsio, satisfacere posset huic loco, nisi idē Hieron. in epist. 22. ad Eustoch. de custodia Virginitatis, mentem suā amplius explicuisset, dicens: *Nouem mensibus in vtero ut nascatur expectat, fastidia sustinet, crucietus egreditur.* Quorum verborum nullam commodam expositionem inuenio, nihilominus sententiā à nobis explicata magis probanda videtur.

SECTIO III.

Quo in loco natus sit Christus.

Tria loca huius gloriose natiuitatis possumus ex Evangelistis colligere, Bethlehem, diuersorium, ac præsepe, ut vnus sit veluti proprius, alius communis, tertius communior, quique pluribus pateret. De singulis igitur aliquid breuiter adnotandum.

Primum itaque Christum natum esse in Bethlehem Iudæ, fide constat ex Matthæo, & Luca, & æqua certitudine constat fuisse prædictum à Michæa, c. 5. Messiam nasciturum fuisse in Bethlehem, ita enim Matth. c. 2. & Ioan. c. 7. illum locum interpretantur. Nam quamuis dici possit, eos non interpretari, sed referre, quod sacerdotes, & scribæ, aliq; dicebāt: tamen reuera eam interpretationem approbant, imo ideo referunt, ut doceant impletum fuisse in Christo illud signum Messia, quod inter Iudæos communi omnium erat consensione acceptum, eo quod in Scriptura esset expressum. Neque ad alium applicari possunt illa verba, *ex te enim exiet dux, qui regat populum meum Israel.* Non enim possunt attribui Dauid, cum multo ante hanc prophetiam, quæ de futuro loquitur, natus sit: neque Zorobabeli, qui natus est Babylone: neque alicui alteri, nullus enim alius dux Israel, post illā prophetiam ortus est ex Bethlehem.

Sed dicent Hebræi, etiam Christum nunquam fuisse ducem, aut Dominum populi Israel. Respondemus, vel non esse sermonem de Israel secundum carnem, nec de principatu, aut dominio temporali: sed de Israel, & duce, ac pastore spirituali, de quo dictum est Osee 1. *Congregabuntur filij Iudæ, & filij Israel pariter, & ponent sibi in caput vnum, & Hierem. 31. Ecce dies venient, dicit Dominus, & feriam domui Israel, & domui Iudæ sedus nouum, & infra, Dabo legem meam in visceribus eorum, & in corde eorum scribam eam.* Vel etiam addere possumus Christum esse ducem populi Israel. Multi enim à principio Euangelicæ prædicationis illi nomina dederunt, & plures quotidie cōuertuntur, & in fine seculi omnes tandem illi subiciuntur.

Illud vero in prædictis testimonijs obseruandū est, Michæam prædixisse Christum nasciturum in Bethlehem Ephrata, Matthæum tamen referre, illum in natum esse in Bethlehem Iudæ. Hæc tamen nulla est differentia, quæ ad rem pertineat: eadem enim vrbs Bethlehem olim dicta est Ephrata, ut patet Gen. 35. & 48. & Psal. 131. quæ ad hoc mysterium accommodat eleganter Hieron. epist. 27. dicens, Dauidem in verbis illis: *Si introiero in tabernaculum domus mee, &c. donec inueniam locum Domino,* explicasse desiderium, quo tenebatur cognoscendi hoc mysterium, & statim oculis prophetialibus illud agnouisse, dicens: *Ecce audiui-mus eum in Ephrata, inuenimus eum in campis sylue.* Hæc autem Bethlehem erat in sorte Iudæ non procul ab Ierusalem, (ut ait Euseb. lib. 7. de Dem. c. 2.) id est, vel triginta quinque stadiis, ut ait Iustinus Apolog. 2. vel sex milliariis, ut scribit Hieron. de locis Hebraicis, & ideo dicta etiā est Bethlehem Iudæ, ut distingueretur ab alia Bethlehem, quæ erat in tribu Zabulon, ut constat Iosue. 19. & notauit Hieron. in Matt. & lib. de Iosue. 19. locis Hebraicis. Qui etiā animaduertit vtrūque nomen mysterio natiuitatis Christi recte adaptari. Bethlehem enim *domus panis*, interpretatur, Ephrata autem *fructifera*, Christus autē & panis est vitæ, & præcipuus vniuersi fructus. Quanquā enim hæc nomina non fuerint ab hominib; propter hoc mysterium

M 2 impo-

Christus nascitur in Bethlehem Iudæ. Matth. 2. Luc. 2. Mich. 5. Ioan. 7.

Obiectio. Responsio.

Osee 1. Hieron. 31.

Gen. 35. & 48. Psal. 131. Hieron.

Euseb. Iustin.

Iosue. 19. Hieron.